

BİR MİKROÖĞRETİM UYGULAMASI VE DEĞERLENDİRMESİ

“Hekim Eğitimcilerin Eğitimi” Hizmetiçi Eğitim Kursunda Yapılan Uygulama

Dr.Levent Deniz¹

Sağlık alanında hizmetin niteliğini etkileyen çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Sorunlara eğitim öğretim sorunları açısından yaklaşıldığında hekim yetiştiren tıp fakültelerinin nitelik sorunlarının önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Tıp fakültelerinde yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde niteliği etkileyen sorunlar ise öğretim programlarının yapısından, ders araç gereçlerine, bilimsel yayınların izlenme oranına, gittikçe arttırılan tıp fakültelerine ve öğrenci sayılarına kadar geniş bir alana yayılmaktadır. Bu fakültelerdeki eğitimin niteliği gerek öğrenciler ve gerekse öğretim görevlileri tarafından “orta” seviye olarak değerlendirilmektedir. (Soyer, 1993; Türk Tabipler Birliği, 1992; TBMM Araştırma Komisyonu, 1991; Türk Üniversiteleri Tıp Eğitimi Konseyi, 1990). Şüphesiz ki, orta seviyede olan bu eğitim sonucunda, diğer yetersizlikler de dikkate alındığında, nitelikli ve yüksek seviyeli bir sağlık hizmetinin verilmesi düşünülemez.

Sağlık hizmetlerinin nitelikli olabilmesi ve hekim adaylarının eğitimleri sırasındaki eksiklerini tamamlayabilmeleri ve gelişmeleri yakından takip edip uygulayabilmeleri açısından hekimler için sürekli hizmetiçi eğitim çalışmalarının düzenlenmesi gerekli ve önemlidir.

Hekimlerin sadece tıp alanıyla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleri yeterli olmamakta, ayrıca psiko-sosyal ve sosyal becerilerini de geliştirmeleri gerekmektedir. Çünkü, tüm bu becerilerin geliştirilmesi ile hekimler hizmet verecekleri kesimlere daha kolay ve etkin olarak ulaşabileceklerdir. Böyle ulaşılacak istenen amaçlar da daha çabuk ve kalıcı olarak gerçekleştirilebilecektir.

Bu genel yaklaşımdan hareketle, hekimlerini diğer sağlık personelinin ve toplumun sürekli becerileri (6 saat). Eğitim Araçlarının Kullanılması (6 saat), Eğitim Psikolojisi (6 saat). Grup Dinamiği (12 saat) ve Mikroöğretim < 12 saat dersleri yer almıştır.

Mikroöğretim Dersinin Tanımı ve Bu Çalışma Kapsamında Gerekliği

Mikroöğretim "belli öğretim becerileri üzerinde duran, öğretim sürecini sınırlı durumlarda uygulanan kayıtlı (structured) bir uygulama sistemi olarak tanımlanabilir (Rıza. 1990i. Mikroöğretim, öğretme öğrenme süreçlerinin karmaşıklığını basitleştirerek, öğretim becerilerinin daha etkin kullanılmasını

¹ Marmara Üniversite, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Görevlisi

sağlamayı amaçlayan bir laboratuvar öğretim yöntemidir (Gürkan, 1991). Ülkemizde çok yaygın olmamakla birlikte uygulamalarına (Gürol, 1999)' rastlamanın mümkün olduğu bu yöntemde yeni beceriler kazanılmasının yanı sıra, kazanılmış becerilerin de geliştirilmesini sağlamaktadır. Ancak öğretim faaliyetlerinin çok boyutluluğu ve karmaşıklığı söz konusu olduğundan, mikroöğretim bu çok boyutluluğu ve karmaşıklığı en aza indirmek amacıyla kendine özgü yaklaşımlar geliştirerek şeklini almıştır. Buna göre öğrenci sayısı 4-7 arasına, öğretim süresi 5-20 dakikaya indirilmiştir. Bundan dolayı içerik ve sergilenmesi istenen beceriler de sınırlanarak aza indirilmiştir (Deniz, 1993).

Hekim eğitimcilerin eğitimi' kapsamında pratisyen hekimlere yönelik olarak düzenlenen bu hizmetçi eğitim çalışmasında mikroöğretim dersinin de yer almasına karar verilmiştir'. Çünkü bu ders ile pratisyen hekimlerin öğretim becerileri hakkında bilgi sahibi olup bu becerileri uygulama ve geliştirme imkanına kavuşacakları düşünülmüştür. Daha önce de ifade edildiği gibi, pratisyen hekimlerin, gerek meslektaşlarına gerekse topluma yönelik çalışmaların düzenlenmesinde, yönetilmesinde ve uygulanmasında görev almaları amaçlanmıştır. Bu sebeple belirtilen amacı gerçekleştirmek açısından mikroöğretim uygulamasının öğretme becerilerinin geliştirilmesinin sağlanmasında oldukça yararlı bir ders olacağı saptanmıştır. Ayrıca mikroöğretim yöntemini ve yararlarını anlamaları da amaçlanmıştır. Böylece mikroöğretim sürecinde yer alan birincil kararlar verilmiştir.

Mikroöğretim Oturumlarının Uygulanması ve Değerlendirilmesi

Hizmetçi eğitim çalışmaları kapsamında mikroöğretim dersi 12 saatlik bir süreci kapsamıştır ve ders yaklaşık olarak 25 kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Mikroöğretim dersi öncelikle, derse katılan pratisyen hekimlere teorik olarak anlatılmıştır. Böylece, öğretmeye yönelik olarak, sistematik bir beceri geliştirme eğitimine hiç katılmamış olan grubun gerek öğretim becerileri hakkında, gerekse mikroöğretim uygulaması hakkında aydınlanması sağlanmıştır. Dersin kuramsal kısmı 2 saat sürmüştür. Kuramsal kısımda, gerek öğretim becerileri ve gerekse mikroöğretimin yapısı hakkında genel bilgilendirme yapıldıktan sonra dersin uygulama kısmına geçilmiştir. Tüm uygulama çalışmaları, geliştiren yazılı değerlendirme araçları (becerinin niteliğine ve inceliğiyle ilgili görüşleri almaya yönelik olarak araştırmacı tarafından düzenlenen) ve video kayıtları aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Uygulama kısmında "mikroöğretim öğretim modelleri içinde yer alan iki yaklaşım denenmiştir. Bu yaklaşımlar mikroders ve mikrosınıf uygulamalarıdır Mikroöğretim öğretim modelleri içinde yer alan bu kısımların uygulanmasına geçilmeden önce, "kozmetik etki"² kavramının anlaşılması ve bu etkinin ortadan kaldırılması amacıyla bir ön uygulama yapılmıştır.

o

² Kendilerini ilk defa televizyondan seyreden bireylerin, öğretim becerilerinden çok kendi kişisel özellikleriyle (saç,kıyafet vb.) ilgilenmeleridir,

Bu uygulamada sırasıyla şunlar yapılmıştır: Kozmetik etkinin kuramsal bir ön açıklaması yapılmadan, gruba kozmetik etki" unsurlarım içeren (ses tonu, genel fiziksel görünüş vb.) bir ön test uygulanmıştır. Daha sonra çalışmaya katılan her pratisyen hekimden gönüllülük esasına dayalı olarak herhangi bir konuda 3 dk. süreyle konuşma yapması istenmiştir. Bu konuşmalar videoya kaydedilerek, her adaya tekrar seyrettirilmiştir. Çekimler seyredildikten sonra son test uygulaması yapılmıştır Böylece, kozmetik etki daha sistematik olarak saptanmıştır Bunu takiben, yapılan çalışmanın amacı ve kozmetik etkinin mikroöğretim açısından önemi üzerinde durulmuş ve konu tartışılmıştır,

Mikroders uygulamaları toplam 3 saatte yapılmıştır. Mikroders uygulamasında, ayrı ayrı beceriler (geri besleme ifadelerinin kullanılması, soru sorma teknikleri vb. gibi) üzerinde durulmuştur Mikroders uygulamasında, tüm grubun içinden gönüllü olarak seçilen pratisyen hekimlerden bir beceriye uygun olarak (önceden belirlenen ve kendilerine uygun olarak) kendi alanlarında hazırladıkları bir içeriği sunmaları istenmiştir,. Tüm sunumlar videoya kaydedilmiştir.

Grubun kalabalık olması ve önceden öğretmenlik tecrübeleri olmadığı dikkate alınarak ve ayrıca mikroöğretim ilkelerine uygun olması açısından, dersi sunan pratisyen hekimin 4 kişiden oluşan bir sınıfa dersi anlatması istenmiştir. Böylece, ortam büyük gruptan ayrı olarak, 4 kişilik bir sınıf oluşturulmasıyla düzenlenmiştir. Bu sırada büyük grup "U" şeklinde, bu 4 kişilik temsili sınıfın arkasında yer almıştır. Dersin doğrudan anlatıldığı 4 kişilik grup, herhangi bir değerlendirme formu almadan, dersi izlenmiştir. Bu grup, ders sonrası kendilerine dağıtılan değerlendirme araçlarını doldurarak, sergilenen beceri açısından, değerlendirmelerini yapmışlardır. Bu 4 kişilik grup dışında yer alan "U" şeklindeki gruba ise, sunumdan önce değerlendirme araçları dağıtılarak değerlendirmelerini sunum sırasında yapmaları sağlanmıştır Tüm gruptan değerlendirme yapmalarının istenmesinde, herkesin değerlendirme sürecini yaşamaya amaçlanmıştır. Ayrıca dersi veren pratisyen hekimin dikkatini daha rahat yoğunlaştırabilmesi açısından da 4 kişilik grup dersi anlatıldı^ sınıf olarak belirlenmiştir.

Bu değerlendirmeden sonra gerekli görülen yerlerde video kayıtlarına geri dönülerek becerilerin yapısı ve niteliği tartışılmıştır Mikroöğretim uygulaması açısından yararlı olmakla birlikte aynı dersi tekrarı grubun isteği üzerine karar birliğiyle yapılmamıştır. Bunun yerine başka beceriler ele alınarak mikroders uygulamaları sürdürülmüştür. Mikroders uygulamaları kapsamında pekiştirme, temel soru sorma ve gösteri (demonstrasyon) becerileri üzerinde durulmuş ve değerlendirmeler tartışmalı olarak yapılmıştır.

Farklı becerilerin birbirinden bağımsız olarak sergilenip eleştirildiği mikroders uygulamalarından sonra mikrosınıf uygulamalarına geçilmiştir. Mikrosınıf uygulamalarında grupta yer alan pratisyen hekimler arasında bir gönüllüden kendi alanlarıyla ilgili çok teknik olmayan 20 dk süreli bir ders hazırlaması ve gruba sunması istenmiştir. Sunulan ders videoya kaydedilmiştir. Bu süreç sonunda dersi dinleyen her pratisyen hekimden dersi sunana yönelik eleştirileri

alınmıştır. Ayrıca video kayıtlarının gerekli yerleri bir kez daha izlenerek farklı öğretim becerilerinin tartışmalı eleştirileri yapılmıştır. Bu süreçten sonra sunuyu yapan aynı pratisyen hekimden, kendisine yönetilen eleştirileri de dikkate alarak, bir başka içeriği yine 20 dk içerisinde sunması istenmiş ve aynı değerlendirme süreçleri tekrarlanmıştır.

Mikroöğretim Dersinin Genel Değerlendirilmesi

Mikroöğretim oturumlarının sonunda ders pratisyen hekimler tarafından genel olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme dersle ilgili duygu ve düşüncelerin karşılıklı olarak tartışılmasıyla yapılmıştır. Dersin değerlendirilmesi sonucunda, pratisyen hekimlerin mikroöğretim hakkında olumlu görüşler taşıdıkları anlaşılmıştır. Mikroöğretim uygulamasına karılan pratisyen hekimlere göre, mikroöğretim dersi öncelikle uygulama ağırlıklı olması sebebiyle sevilen hır ders olmuştur. Ayrıca bu uygulamanın kendilerine yönelik özeleştiriyi yapma imkânı tanıdığını da vurgulamışlardır. Bu özeleştiriyi ise ağırlıklı olarak video kayıtlarını seyretmelerinin sağladığını ifade etmişlerdir. Diğer grup elemanları tarafından yapılan eleştiriler ve- video kayıtlarının izlenmesi sonucunda, şimdiye kadar fark etmedikleri ancak rahatsız edici buldukları bazı davranışlarının farkına vardıklarını ve bunları değiştirme çabasına aileceklerini ifade etmişlerdir

Özellikle uygulamanın başımla ver alan kozmetik etki yi aza indirmek amacıyla yapılan çalışmanın yararlı olduğu saptanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucumla, özellikle kendi ilk defa ekranda seyredenlerin dış görünüşleriyle ilgilendikleri anlaşılmıştır. Pratisyen hekimler ekrandaki görüntülerinin yabancı bir kişiyi* izliyormuş hissini uyandırdığını ifade etmişlerdir Bu değerlendirme anelerden hareketle mikroöğretim oturumlarına başlamadan önce kozmetik etkiye yönelik olarak yapılacak çalışmaların ihmal edilmemesinin gerekliliği de ortaya çıkmıştır.

Ayrıca mikroöğretim uygulamalarının etkin bir biçimde yürütülebilmesi için özellikle öğretim becerilerini oluşturan davranışların ayrıntılı olarak tespit edilmesinin, değerlendirme araçlarının geliştirilmesinin ve modelleme çalışmalarında kullanılmak üzere önceden hazırlanmış video çekimlerinin sağlanmasının gerekliliği, hissedilmiştir'.

Sonuç ve İleriye Yönelik Öneriler

Bu kısımda, “hekim eğitimcilerin eğitimi” hizmetçi eğitim kursunda yer alan mikroöğretim dersine yönelik olarak varılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler ortaya konmuştur. Derse yönelik

olarak varılan sonuçlar ve geliştirilen öneriler yapılan genel değerlendirme toplantılarında³ ortaya konmuştur.

Miktoöğretim dersinde uygulanan sınırlı sayıdaki öğretim becerilerinin uygulamalar sonucunda daha düzgün ve etkili kullanıldığı saptanmıştır. Mikroöğretim dersinde öğretim becerilerinin yanı sıra özellikle değerlendirme aşamalarında eleştiri yapma ve eleştiri almaya yönelik davranışların geliştiği de gözlemlenmiştir.

Miktoöğretim dersi, öğretme ve bildiklerini başkalarına aktarma becerilerinin anlaşılması ve geliştirilmesi yönünden yararlı olmuştur. Bununla birlikte grupta yer alanların sayısının fazla olması mikroöğretim uygulamasının etkinliğini aza indirmiştir. Ayrıca, toplam sürenin de sınırlı olması (12 saat) belirlenen birincil amaçların tamamıyla gerçekleşmesini engellemiştir. Bununla birlikte miktoöğretim dersinin amaçlarının ve sağladığı yararların anlaşılması, derse yönelik olumlu tepkilerin oluşması sonucunda, bu dersin daha sonra düzenlenecek benzeri hizmetçi eğitim kurslarında yer almasının gerekliliği belirtilmiştir.

İleride düzenlenecek hizmetçi eğitim kurslarında daha az öğrenci ve daha uzun bir diliminde bu dersin programda yer alması benimsenmiştir.

³ İstanbul tabipler odası yetkilileri, Marmara Üniversitesi öğretim elemanları ve bu kursa katılan pratisyen hekimler arasında yapılan, kursun ve gelecek dönemdeki çalışmaların değerlendirilmesine yönelik toplantı.

KAYNAKLAR

Deniz, Levent. "Mikroöğretim: Öğretme Becerilerini Kazandırmada Bir Yöntem". **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, Yıl:1993, Sayı:5, Sayfa:31-46.

Gürkan, Tanju. "Öğretmen Eğitiminde 'Mikro-Teaching' (Mikro Öğretim) Yöntemi", **Eğitimde Nitelik Geliştirme**. Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri, Kültür Hizmetleri A.Ş. Kültür Koleji Yayınlan, No:1, İstanbul, 1991.

Gürol, Mehmet. "Öğretmen Yetiştirmede Mikro-Öğretim Yöntemi (Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde Uygulama Örneği). **Çağdaş Eğitim**. Yıl:18, Sayı: 186, Mart 1993, Sayfa:34-37.

Rıza, Enver Tahir. **Eğitimde Yöntemler Teknolojisi**. Karınca Matbaası, İzmir, 1990.

Soyer, Ata **Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Personelinin Temel Sorunları**. Türk Tabipler Birliği, 1993.

TBMM Araştırma Komisyonu. **Türkiye'de Tıp Eğitimi** (Özet). Ankara 1991.

Türk Tabipler Birliği **Tıp Fakültelerinin Sayı ve Öğrenci Kontenjanlarına İlişkin Türk Tabipler Birliği Görüşü** (Rapor), 17 Ağustos 1992.

Türk Üniversiteleri Tıp Eğitimi Konseyi. **Tıp Fakültelerindeki Öğrenci Fazlalığının Yarattığı Sorunlar** (Rapor), Ankara, 8 Mart 1990.